

कक्षा - पूर्व मध्यमा प्रथम खण्ड (9 वीं)
विषय - दर्शन एवं भारतीय विज्ञान
विषय कोड - 910

(क) अतिलघुत्तरीय प्रश्नाः

- 1 - कतिधा कर्मः ?
- 2 - कतिपदार्थाः ?
- 3 - समवाय कति प्रकारकः ?
- 4 - कति द्रव्याणि ?
- 5 - जन्मः कति विधः ?
- 6 - जले कीदृशं स्वप्नम् ?
- 7 - कति गुणाः ?
- 8 - पुष्टिव्याः किं लक्षणम् ?
- 9 - तेजसो लक्षणं किम् ?
- 10 - कालः कति विधः ?
- 11 - आकाशं कति विधम् ?
- 12 - रसस्य किं लक्षणम् ?
- 13 - शब्दः कति विधः ?
- 15 - स्पर्शस्य किं लक्षणम् ?
- 16 - नित्या पुष्टिर्वी किंस्या ?
- 17 - किं नाम करणम् ?
- 18 - अनुभवः कति प्रकारकः ?
- 19 - वायो लक्षणम् किम् ?

२०- कति विधाः रसः ?

25

(वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः)

- 1- 'नर्कसंग्रह' इति ग्रन्थस्य प्रथमा कः ?
बाणभट्टः / भूरभट्टः / अनामभट्ट / जगन्नाथः
- 2- कर्मणि कति विधानि ?
सप्त / पञ्च / नव / अष्टौ
- 3- पदार्थः कति सन्ति ?
सप्त / चतुर्विंशति | त्रिंशत् / षोडश
- 4- तेजः कः ?
जन्धवल / उष्णस्पर्शवत् / शीतस्पर्शवत् | स्पर्शहितः
- 5- रसस्य कति भेदाः ?
पञ्च / सप्त | षट् / द्वौ
- 6- सर्वव्यवहारहेतोरुणो कः ?
स्मृति / स्नेहः / शब्दः | बुद्धि
- 7- रूपरहितस्पर्शवान् कः ?
तेजः | वायुः / पृथिवी / अर्था
- 8- शब्दस्य कति विधाः ?
नव / दश / षोडश / द्वौ
- 9- अर्था कति विधाः ?
त्रिविधाः / चतुर्विधाः | द्विविधाः | सप्तविधाः
- 10- जन्धवती का ?
वायुः / आपः / पृथिवी | तेजाः
- 11- सामान्य भेदाः कति ?
द्वौ / एकः / त्रयः / षट्

- 12- अभावः कति विधः ?
षड्विधः / त्रिविधः / चतुर्विधः / षड्विधम्
- 13- सुरभिरसुरभिश्च कस्य भेदाः ?
रसस्य / रश्मिभ्यः / परिमाणस्य / गन्धस्य
- 14- प्राणभाव प्रतियोगी कः ?
कारणः / कार्यः / अभावः / करणः
- 15- कारणं कति विधम् ?
त्रिविधम् / सप्तविधम् / द्विविधम् / नवविधम्
- 16- सन्निकर्षस्य कति भेदाः ?
षड्च / अष्टौ / षड् / सप्त
- 17- अस्वाधारणं कारणं ?
कार्यम् / कारणम् / करणम् / समवेतम्
- 18- द्वाण ग्राह्यो गुणः कः ?
बुद्धिः / मनः / ज्ञानः / अनुभवः
- 19- चूणदिविण्डीभावहेतुगुणः कः ?
शब्दः / स्नेहः / संयोगः / बुद्धिः
- 20- अनुभवस्य कतिविधः ?
षड्विधम् / सप्तविधम् / चतुर्विधः / द्विविधम्
(रिक्तस्थानानि पूरयत)
- 1- निघाणहृदि _____ गुरुवन्दनम् ।
- 2- रूपरहिते _____ वायु ।
- 3- सामान्यं _____ विधम् ।
- 4- शीतरपर्शवत्य _____ ।

- 5- भौमं दिक्म् ।
 6- रसनाग्राह्यो गुणो गुणो गन्धः ।
 7- गुणो गन्धः ।
 8- चूर्णादिषु स्नेहः ।
 9 - अतीनादिव्यवहारहेतुः ।
 10 - संचुकत व्यवहार हेतु ।
 11 - माज्जन्यं शानं स्मृतिः ।
 12 - चक्षुषा एत प्रत्यक्ष जने संयोगः ।
 13- कार्य नियत पूर्ववृत्ति ।
 14- प्रागभाव प्रतियोगी ।
 15- संयोग नाशको गुणो ।
 16- इन्द्रियार्थ शानं प्रत्यक्षम् ।
 17 - अभावप्रत्यक्षे सन्निकर्षः ।
 18 - सप्रकारकं सविकल्पकम् ।
 19 - भिद्यन्नाज्ञानं ।
 20 - शब्दगुणकम् ।
 (यथायोग्यं योजयत)

- 1 - अभावः गन्धवत्त्वी
 प्रथिवी द्विविधः
 अकाशम् चतुर्विधः
 आत्मा शब्दगुणकम्

- 2- लकसंग्रहः - पञ्चधा
 सप्त - चन्द्रजसिंह
 पदकृत्यम् - पदार्थः
 कर्मणि - अन्वभट्टः
- 3- सप्तविधम् - सप्तवायः
 रसः - रसम्
 नित्यसम्बन्धः - त्रिविधम्
 स्वर्णः - षड्विधम्
- 4- सैयोगः - विभागः
 रसुतिः - शब्दः
 श्रेत्रश्राष्ट्योगुणः - संयुक्त व्यवहार हेतुः
 सैयोगनाशको गुणो - संस्कारमात्रजन्य रसुतिः
- 5- असाधर्षं कारणं - त्रिविधम्
 कार्यनियता पूर्ववृत्ति - सान्निर्कर्षः
 कारणम् - कारणम्
 षड्विधः - कारणम्
 (सत्यासत्य निश्चय)
- 1- लक संग्रहस्य रचयिता मयूरभट्टः विद्यते ।
- 2- लक संग्रहोपरि पदकृत्यस्य रचनाकारः चन्द्रजसिंहः विद्यते ।
- 3- कर्मणि पञ्च भवति ।

- 4- अभावः अस्त्य विधम् ।
 5- स्मिन्कार मात्रजन्यं ज्ञानं स्मृतिः ।
 6- व्याणग्राह्यो गुणो गन्धः ।
 7- अनुभवः द्विविधः ।
 8- श्रेयग्राह्यो गुणः शब्दः ।
 9- शीत स्वर्धवल्य पृथिवीः ।
 10- शकत्वादिव्यवहार हेतुः स्मृत्या ।

(स्व) लघुत्तरीय प्रश्नाः :-

- 1- तर्कसंग्रहस्य कीदृशः ?
- 2- कर्मणां नामानि लिखत ?
- 3- गुणानां नामानि लिखत ?
- 4- दिशो लक्षणम् लिखत ?
- 5- वायोलक्षणम् लिखत ?
- 6- रूपं कति विधं केचने इति लिखत ?
- 7- रसाः कति विधः ?
- 8- यथार्थादनुभावः कति विधः तेषां नामानि लिखत ?
- 9- अणं किं लक्षणं ?
- 10- रसरस्य लक्षणं तदभेदाश्च लिखत ?
- 11- रसुतेः लक्षणं लिखत ?
- 12- कारण लक्षणं किम् ?
- 13- निमित्तकारणस्य लक्षणमुदाहरणं च लिखत ?
- 14- प्रत्यक्ष ज्ञान लक्षणं किम् ?
- 15- तर्कसंग्रह ग्रन्थस्य मंगलाचरणश्लोकं लिखत ?

- 16- सान्निकर्षस्य लक्षणं तस्य भेदाश्च लिखत ?
- 17 - अस्मवाधिकारणस्य लक्षणमुदाहरणं लिखत ?
- 18 - शब्द प्रत्यक्षे कः सान्निकर्षः ?
- 19 - अनुभावस्य लक्षणं किम् ?
- 20 - जित्या आपः किरुपाः ?
- 21 - अणं किं लक्षणं ? तासां कति भेदाः ?
- 22 - कालस्य लक्षणम् किम् ?
- 23 - तर्कसंग्रहस्य मङ्गलाचरणं किम् ?
- 24 - प्रत्यक्ष प्रमाणलक्षणम् किम् ?
- 25 - स्मवाधिकारणस्य लक्षणमुदाहरणं किम् ?
- 26 - प्रत्यक्ष प्रमाणस्य निष्कृतं लक्षणं किम् ?
- 27 - घटस्य प्रत्यक्षजनने कः सान्निकर्षः ?
- 28 - शब्दस्य लक्षणं भेदोच लिखत ?
- 29 - स्नेहलक्षणम् किम् ?
- 30 - बृहन्नक्षत्रं तदभेदोच लिखत ?
- 31 - श्रवणस्य समेदं लक्षणं लिखत ?
- 32 - परत्वाऽपरत्वयोः लक्षणं किम् ?
- 33 - निर्विकल्प प्रत्यक्षलक्षणं किम् ?
- 34 - शब्दत्वसाक्षात्कारे कः सान्निकर्षः ?
- 35 - अभावप्रत्यक्षे कः सान्निकर्षः ?
- 36 - मनसो लक्षणम् किम् ?
- 37 - सूरत्याया लक्षणम् लिखत ?
- 38 - अस्मवाधिकारणस्य उदाहरणम् लिखत ?
- 39 - विशेषाः कतिविधाः तेषां नाम किम् ?
- 40 - अभवावः कतिविधः तेषां नाम किम् ?

(GA) (दीर्घनिधुत्तरीय प्रश्नाः)

- 1- नर्कसंग्रहे ग्राभ्यस्य भंगलाचरणं स्वपदकृत्यं लिखत ।
- 2- स्वपदकृत्यं कारण लक्षणम् निरूपयाम् ।
- 3- पृथिव्या लक्षणं स्वपदकृत्यं लिखत ।
- 4- रसुनेः लक्षणं स्वपदकृत्यं लिखत ।
- 5- स्वपदकृत्यं पृथक्त्व लक्षणं निरूपयत ।
- 6- सामान्य द्विविधम् स्वपदकृत्यं लिखत ।
- 7- घटस्य प्रत्यक्ष जने कः सन्निकर्षः स्वपदकृत्यं निरूपयत ।
- 8- रस्रियाया लक्षणं स्वपदकृत्यं विलिखयताम् ।
- 9- कारण लक्षणम् स्वपदकृत्यं लिखयत ।
- 10- रूपश्चि लक्षणं भेदाश्च निरूपयत ।
- 11- वायौ लक्षणं भेदाश्च लिखत ।
- 12- प्रत्यक्षस्य लक्षणं स्वपदकृत्यं लिखत ।
- 13- षड्विधमिन्द्रियाण्यं सन्निकर्षं शोदाहरणं निरूपयत ।
- 14- ऋषक्षविष्वक्स्वपक्षलक्षणं लिखत ।
- 15- स्वपदकृत्यं परार्थनिष्ठानं निरूपयत ।
- 16- उभयाधीऽनुभवस्य लक्षणं शोदाहरणं च लिखत ।
- 17- शब्दप्रत्यक्षे कः सन्निकर्षः इति निरूपयत ।
- 18- स्वपदकृत्यं पृथक्त्वलक्षणं लिखयत ।
- 19- उन्नतमभूतस्य परिचयः केषु व्याः ।
- 20- षड्विधं गानि विवेचयत ।